

**Startnotitie m.e.r. Waterberging
Benedenloop Westerwoldse Aa,
Kuurbos, Bovenlanden en Hamdijk**

Definitief

Opdrachtgever:
Waterschap Hunze en Aa's

Grontmij Nederland bv
Haren, 10 april 2008

Verantwoording

Titel : Startnotitie m.e.r. Waterberging Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos, Bovenlanden en Hamdijk

Subtitel :

Projectnummer : 250645

Referentienummer : R080033jr

Revisie :

Datum : 10 april 2008

Auteur(s) : drs. N. de Jong

E-mail adres : Nienke.dejong@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mr. M. Haan

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ing. W.E. Wouda-Van der Giessen

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Nieuwe Stationsweg 4
9751 SZ Haren
Postbus 125
9750 AC Haren
T +31 50 533 44 55
F +31 50 534 96 11
noord@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Achtergrond en aanleiding.....	4
1.2	Milieueffectrapportage	7
1.3	Procedure.....	8
1.4	Leeswijzer.....	8
2	Probleemanalyse, doelstelling en beleidskader.....	9
2.1	Probleemanalyse	9
2.2	Doelstelling.....	9
2.3	Beleidskader	10
3	Voorgenomen activiteiten & alternatieven	14
3.1	Voorgenomen activiteit	14
3.2	Alternatieven.....	15
4	Toetsing milieueffecten	23
4.1	Beoordeling milieueffecten.....	23
5	Vervolgprocedure.....	25

Bijlage 1: Verklarende begrippenlijst

Bijlage 2: Bestemmingsplankaarten

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

In het Provinciaal Omgevingsplan (POP) zijn waterbergingsgebieden aangewezen. Voor vier van deze gebieden wordt nu een inrichtingsplan gemaakt. Het betreft de gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos, Bovenlanden en Hamdijk. In figuur 1.1 zijn deze gebieden weergegeven. Hierbij is ook aangegeven of het een noodbergingsgebied of een bergingsgebied betreft.¹ In figuur 1.2 is een overzichtkaart opgenomen.

Daarnaast is in het Provinciaal Omgevingsplan (POP) een robuuste verbinding aangegeven. Dit is een ecologische verbinding die grote natte natuurgebieden met elkaar verbindt. In figuur 2.1 is het tracé van deze verbindingszone weergegeven. Drie van de vier bovengenoemde waterbergingsgebieden zullen deel gaan uitmaken van deze robuuste verbinding (gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Bovenlanden en Hamdijk).

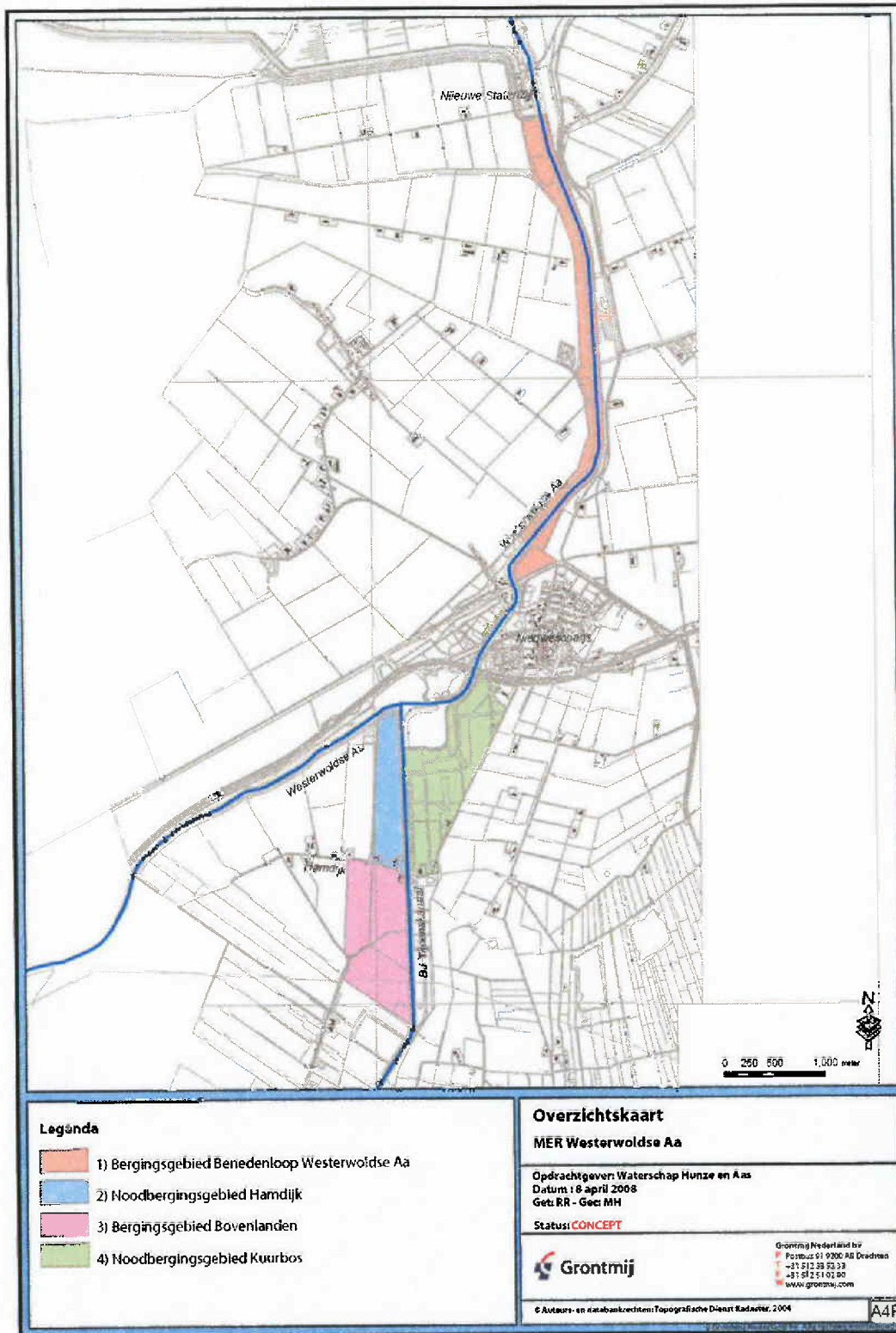
Het waterschap Hunze en Aa's en de provincie Groningen zijn nu van plan de vier genoemde gebieden in te gaan richten als (nood)bergingsgebied annex natuurgebied. Hiervoor wordt een inrichtingsplan opgesteld. Het waterschap Hunze en Aa's is de initiatiefnemer voor de realisatie van (nood)berging. De provincie Groningen is initiatiefnemer voor de realisatie van de robuuste verbindingszone.

Om het inrichtingsplan te realiseren dienen de bestemmingsplannen van de gemeenten Reiderland en Bellingwedde te worden herzien en dient bij Gedeputeerde Staten een ontgrondingsvergunning te worden aangevraagd.²

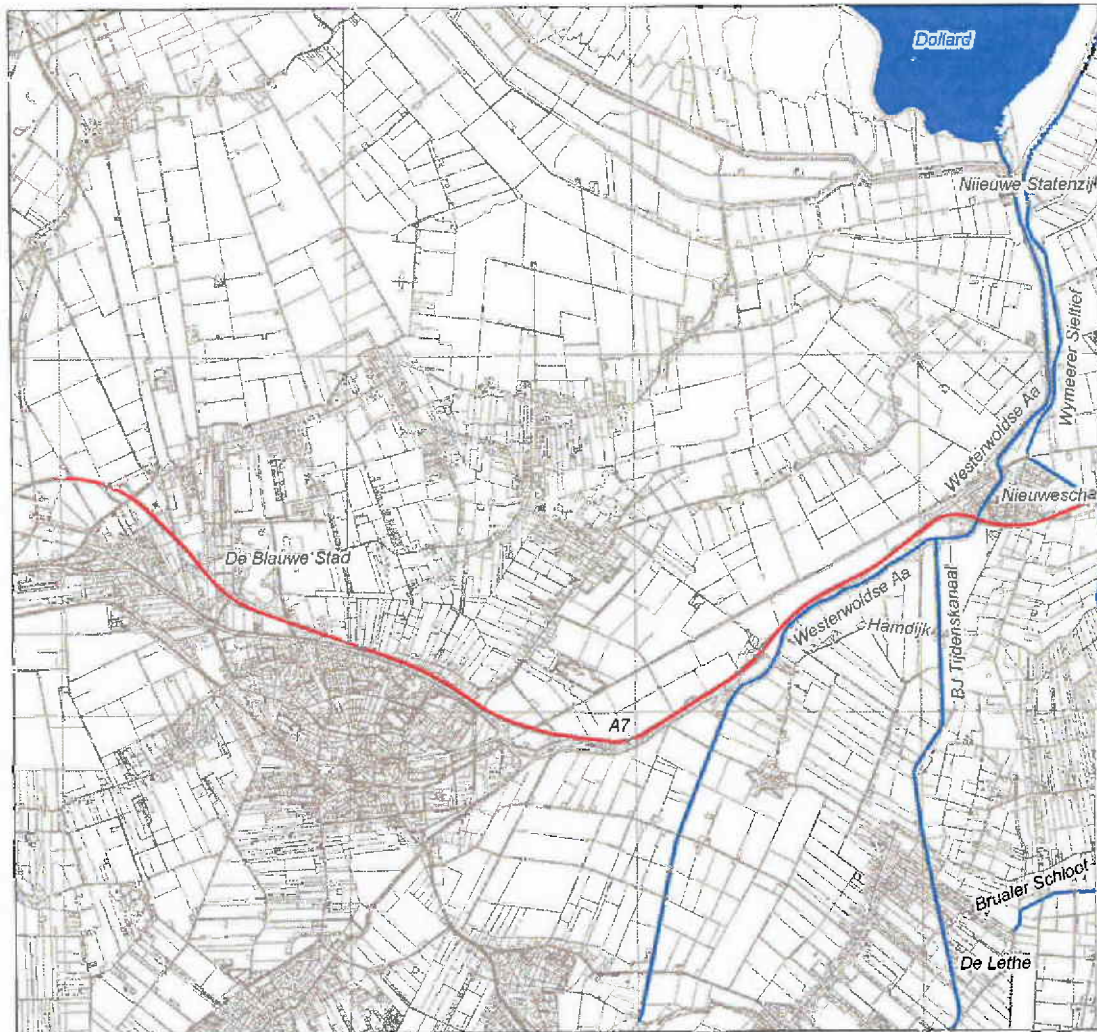
¹ In de bijlage is een begrippenlijst opgenomen waarin deze begrippen worden toegelicht.

² In de bijlage zijn concepten opgenomen van de plankaarten van de bestemmingsplanherziening.

Figuur 1:1 (Nood)bergingsgebieden, Westerwoldse Aa, Kuurbos, Bovenlanden en Hamdijk

Figuur 1:2 Overzichtskaart

1.2 Milieueffectrapportage

In het Besluit milieueffectrapportage zijn voor verschillende activiteiten zogenaamde drempels opgenomen. Als een drempel wordt overschreden ontstaat een m.e.r.-plicht of een m.e.r.-beoordelingsplicht. Bij m.e.r.-beoordelingsplicht dient het bevoegd gezag te beoordelen of voor een specifiek geval al dan niet de m.e.r.-procedure doorlopen dient te worden.

Indien er sprake is van m.e.r.-plicht moet de m.e.r.-procedure worden doorlopen. Dit is een procedure die uiteindelijk leidt tot een Milieueffectrapport (MER). De m.e.r. is een hulpmiddel bij de besluitvorming over grote projecten en ingrepen. Het doel van m.e.r. is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming door de overheid. De procedure is wettelijk geregeld in de Wet milieubeheer en diverse hieraan gerelateerde uitvoeringsbesluiten. In een MER worden op samenhangende, objectieve en systematische wijze de milieueffecten beschreven die naar verwachting zullen optreden als gevolg van de voorgenomen activiteit.

Als er sprake is van een m.e.r. voor een plan, wordt gesproken van een plan-m.e.r. Een plan-m.e.r. sluit aan bij het karakter van de besluitvorming, te weten het vaststellen van een kaderstellend plan. Een plan-m.e.r. dient om milieu-informatie te geven voor keuzes op hoofdlijnen.

Bij het onderhavige project zijn drie m.e.r.-drempels aan de orde:

- a. functiewijziging van landbouw naar natuur/waterberging van meer dan 125 ha (bijlage D categorie 9 van het Besluit m.e.r.)
- b. maatregelen ten behoeve van "flood relief works" (als bedoeld in EU-richtlijn voor m.e.r.)³
- c. winning van delfstoffen op een oppervlakte van meer dan 100 ha (bijlage C categorie 16.1 van het Besluit m.e.r.).

Voor deze categorieën van het Besluit m.e.r. gelden verschillende plannen en besluiten als m.e.r.-plichtig, m.e.r.-beoordelingsplichtig of plan-m.e.r.-plichtig. Hieronder worden deze plannen en besluiten genoemd, alsmede het bevoegd gezag voor het betreffende plan of besluit.

Drempel a: plan-m.e.r. plicht niet aan de orde (functiewijziging is al opgenomen in POP), m.e.r.-beoordelingsplicht voor bestemmingsplan (bevoegd gezag: gemeenten Reiderland en Bellingwedde).

Drempel b: plan-m.e.r. plicht reeds aan voldaan ((nood)bergingsgebieden al opgenomen in POP), m.e.r.-beoordelingsplicht voor bestemmingsplan (bevoegd gezag: gemeenten Reiderland en Bellingwedde).

Drempel c: plan-m.e.r.-plicht voor bestemmingsplan (bevoegd gezag: gemeenteraden van gemeenten Reiderland en Bellingwedde), m.e.r.-plicht voor ontgrondingsvergunning (bevoegd gezag: provincie Groningen).

Het Waterschap Hunze en Aa's, en de provincie Groningen hebben er voor gekozen, in overleg met de gemeenten Reiderland en Bellingwedde om de drie benodigde m.e.r.(beoordelings)-procedures samen te brengen in één procedure. Er wordt dus één gecombineerde m.e.r.-procedure doorlopen. De project-m.e.r.-procedure kent meer procedurele stappen en een hoger detailniveau dan de plan-m.e.r.-procedure. Door het doorlopen van de project-m.e.r.-procedure wordt automatisch voldaan aan de verplichtingen van de plan-m.e.r.-procedure. Het eindproduct is een gecombineerd MER/Plan-MER. In het vervolg in deze startnotitie wordt gesproken over

³ Volgens de Europese m.e.r.-richtlijn zijn "werken ter beperking van overstromingen", waaronder ook waterberginggebieden kunnen worden begrepen, m.e.r.-beoordelingsplichtig. Hoewel jurisprudentie over dit onderwerp nog ontbreekt, hebben de initiatiefnemers provincie Groningen en het waterschap Hunze en Aa's besloten uit te gaan van een m.e.r.-beoordelingsplicht voor het bestemmingsplan voor de waterberginggebieden.

het MER als het gecombineerde eindproduct wordt bedoeld en over de m.e.r. als de gecombineerde procedure bedoeld wordt.

Initiatiefnemers in deze m.e.r.-procedure zijn het waterschap Hunze en Aa's en de provincie Groningen. Het bevoegd gezag zijn de gemeente Reiderland, de gemeente Bellingwedde en de provincie Groningen. De provincie Groningen zal optreden als coördinerend bevoegd gezag.

1.3 Procedure

De m.e.r.-procedure wordt hieronder kort geschetst.

1. Opstellen startnotitie. De eerste stap in de m.e.r.-procedure. In de startnotitie worden aanleiding, doel en inhoud van de m.e.r. geschetst. De voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven worden toegelicht, en er wordt ingegaan te beoordelen milieuaspecten. Het indienen van de startnotitie bij het bevoegd gezag vormt de formele start van de m.e.r.-procedure. Het bevoegd gezag publiceert de startnotitie.
- 2a. Inspraak op de startnotitie. Een ieder kan aangeven wat naar zijn mening in het MER dient te worden onderzocht.
- 2b. Raadplegen wettelijke adviseurs en betrokken overheidsorganen over de inhoud van het op te stellen MER.
- 2c. Advisering door de Commissie voor de m.e.r.. De Commissie brengt op basis van de startnotitie en ontvangen inspraakreacties en adviezen aan het bevoegd gezag een advies uit over de vast te stellen richtlijnen.
3. Vaststellen richtlijnen door bevoegd gezag. De richtlijnen geven aan welke alternatieven en welke milieugevolgen in het milieueffectrapport moeten worden onderzocht..
4. Opstellen MER. De initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het rapport. In het MER wordt beschreven welke alternatieven zijn onderzocht en wat de verwachte milieueffecten van deze alternatieven zijn. Het is verplicht één alternatief uit te werken tot Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA). Daarnaast moeten de initiatiefnemers in het MER een Voorkeursalternatief (VKA) aanwijzen.
5. Aanvaarding en publicatie. Na indiening van het MER beoordeelt het bevoegd gezag of het milieueffectrapport voldoet aan de richtlijnen en wettelijke eisen. Na de aanvaarding wordt het MER samen met het ontwerp-bestemmingsplan en de aanvraag voor de ontgrondingsvergunning gepubliceerd en ter visie gelegd.
6. Inspraak over MER, ontwerp-bestemmingsplan en aanvraag ontgrondingsvergunning.
7. Toetsing door de Commissie voor de m.e.r. De Commissie brengt advies uit over de volledigheid en de kwaliteit van het MER.
8. Besluitvorming. De bevoegde gezagen stellen het bestemmingsplan en de ontwerp-ontgrondingsvergunning vast. Het houdt daarbij rekening met de milieugevolgen en de binnengekomen reacties en adviezen. Het motiveert in het besluit wat er met de resultaten van het MER is gedaan.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de voorgeschiedenis van het project en de probleem- en doelstelling. In dit hoofdstuk is tevens het relevante beleidskader voor het project opgenomen. In hoofdstuk 3 worden de voorgenomen activiteit en de alternatieven beschreven. In hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in de wijze van toetsing van de milieueffecten. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 de vervolprocedure toegelicht.

2 Probleemanalyse, doelstelling en beleidskader

2.1 Probleemanalyse

In het Provinciaal Omgevingsplan (POP) zijn de gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos, Bovenlanden en Hamdijk waterbergingsgebieden aangewezen als (nood)bergingsgebied. Daarnaast is in het Provinciaal Omgevingsplan (POP) een robuuste verbindingzone opgenomen. Drie van de vier bovengenoemde (nood)bergingsgebieden zullen deel gaan uitmaken van deze robuuste verbindingzone (Benedenloop Westerwoldse Aa, Bovenlanden en Hamdijk).

De vier genoemde gebieden moeten worden ingericht als (nood)bergingsgebied annex natuurgebied. De probleemstelling hierbij is hoe de inrichting binnen de kaders van het relevante beleid zo goed mogelijk kan worden uitgevoerd.

2.2 Doelstelling

Bij de inrichting van de vier gebieden geldt de volgende, tweeledige, hoofddoelstelling:

1. Realiseren van (nood)bergingsgebieden

De inzet van (nood)bergingsgebieden heeft tot doel om de optredende waterstanden in het boezemsysteem te beperken tot de maximaal toegelaten normstelling van NAP + 1,50 m. Uit deze algemene doelstelling volgt de doelstelling om vier (nood)bergingsgebieden in te richten met de volgende capaciteit:

- Westerwoldse Aa: circa 0,3 mln m³ berging
- Bovenlanden: circa 1,8 mln m³ berging
- Kuurbos: circa 1,7 mln m³ noodberging
- Hamdijk: circa 0,7 mln m³ noodberging

2. Realiseren van natuurinrichting:

- Ten dienste van de realisatie van de Robuuste Verbindingszone 'Natte As' naar de Dollard en de Brualer Schloot (Duitsland) inclusief een stapsteen van ten minste 75 ha.
- Verbinding met de robuuste verbindingzone langs het Wymeerer Sieltief in Duitsland.
- Opname inrichting natuurvriendelijke oevers op basis van Kaderrichtlijn Water.

De robuuste verbindingzone is gericht op de volgende natuurdoeltypen:

- moeras: moeras en natte strooiselruigte
- struweel: wilgenstruweel
- groot water: kanaal, vaart en boezemwater en petgat

De te ontwikkelen natuur is bedoeld voor soorten als Roerdomp, Grote Karekiet, Otter en Bever.

Naast deze twee hoofddoelen is er sprake van twee nevedoelen. Deze doelen hebben niet hetzelfde gewicht hebben als de twee bovengenoemde hoofddoelen. Het gaat om de volgende doelen:

3. Realisatie mogelijkheden voor (grensoverschrijdende) recreatie en toerisme. Onder andere het scheppen van randvoorwaarden voor de aanleg van een jachthaven/passantenhaven

ten noorden van Nieuweschans en de aanleg van een fietspad tussen Oude en Nieuwe Statenzijl.

4. Aansluiten bij mogelijkheden voor landschapsherstel en herstel van cultuurhistorische objecten. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan herstel van de voormalige zeedijk langs de Westerwoldse Aa tussen Nieuweschans en Nieuwe Statenzijl, landschappelijke inpassing kaden langs Hamdijk, herstel van de leidijk Booneschans en reconstructie van oude batterijen tussen Nieuweschans en Nieuwe Statenzijl.

2.3 Beleidskader

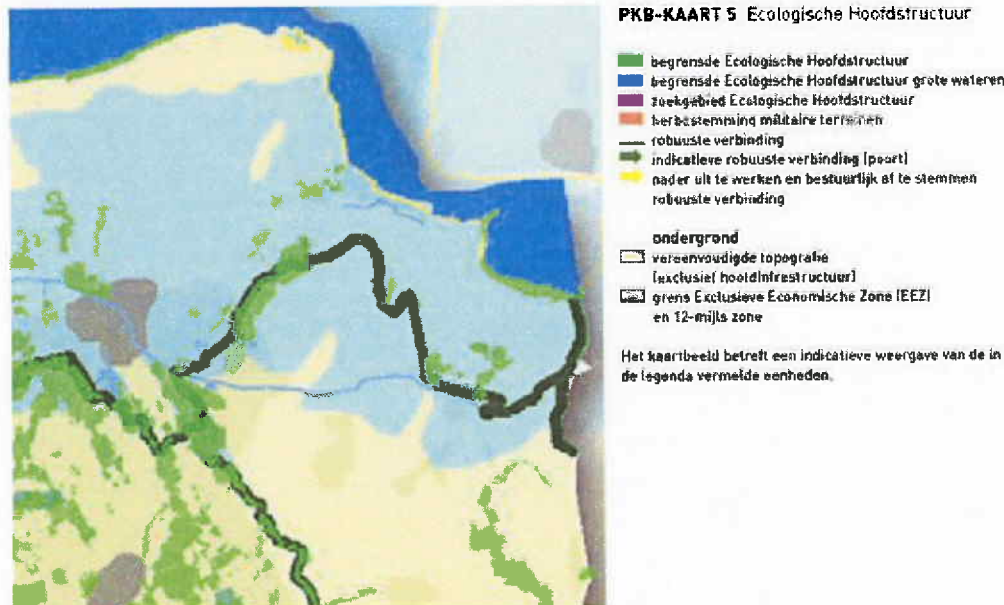
Nota Ruimte

Een aantal ruimtelijke structuren en netwerken dat in belangrijke mate ruimtelijk structurerend is voor Nederland als geheel, vormt samen de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Een van deze ruimtelijke structuren is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS zal zowel nationaal als internationaal een verbeterde ruimtelijke samenhang moeten gaan vertonen. Hiertoe worden onder meer enkele robuuste verbindingzones gerealiseerd.

Eén van deze robuuste verbindingzones betreft de noordelijke Natte As. Deze verbinding loopt van-uit Zuid-Friesland via het lage midden naar de provincie Groningen en verder naar Duitsland en verbindt de hierbinnen gelegen moerasgebieden met elkaar. In figuur 2.1 is deze robuuste verbindingzone weergegeven.

De Nota Ruimte stelt verder dat borging van veiligheid tegen overstromingen, voorkoming van wateroverlast en watertekorten en verbetering van water- en bodemkwaliteit van groot belang zijn. In verband met overstromingsrisico wordt door regionaal maatwerk waar nodig extra ruimte voor water gecreëerd.

Figuur 2.1: Robuuste ecologische verbindingzones Groningen (bron: Nota Ruimte)

Natuurbeschermingswet

Het gebied de Dollard is op grond van de Natuurbeschermingswet aangewezen als beschermd natuurmonument. Daarnaast is de aanwijzing van de Dollard als speciale beschermingszone als bedoeld in de Vogelrichtlijn momenteel in procedure. De aanwijzing als speciale beschermingszone als bedoeld in de Habitatrichtlijn volgt later.⁴

Vierde Nota Waterhuishouding

De Vierde Nota Waterhuishouding beschrijft de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de waterhuishouding, met name gericht op de periode 1998-2006. Hoofddoelstelling van het beleid is 'het hebben en houden van een veilig en woonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd'. Voor de langere termijn hanteert de Nota als uitgangspunten: zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze omgaan met water, en uitgaan van de watersysteem- en stroomgebiedbenadering (zowel nationaal als internationaal). Ook is in deze Nota ten aanzien van het waterbeheer de trits vasthouden-bergen-afvoeren opgenomen. Ten slotte is in de Nota vastgelegd dat het waterbeleid in samenhang moet worden gezien met het milieubeleid en het ruimtelijke beleid.

Nationaal Bestuursakkoord Water

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen hebben op 2 juli 2003 het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) getekend. Dit akkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 het watersysteem in Nederland op orde te krijgen en daarna op orde te houden. Het gaat daarbij om het aanpakken van de gevolgen van de zeespiegelstijging, bodemdaling en een veranderend klimaat. Nederland krijgt hierdoor steeds meer te maken met extreem natte periodes. Om deze problemen te bestrijden zijn maatregelen nodig met als uitgangspunt het eerst vasthouden, dan bergen en vervolgens afvoeren van water. Het Nationaal Bestuursakkoord Water heeft een regionale uitwerking gekregen in de vorm van het Regionaal Bestuursakkoord Water.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat alle lidstaten van de Europese Unie in 2015 een goede chemische en ecologische kwaliteit hebben bereikt voor alle waterlichamen⁵. De KRW gaat uit van een benadering vanuit stroomgebieden. De omgeving van Nieuweschans is gelegen in het stroomgebied van de Eems. In Nederland is het KRW-beleid gericht op het bereiken van een Goed Ecologisch Potentieel (GEP). Dit GEP wordt bereikt door het treffen van inrichtingsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Provinciaal Omgevingsplan (POP)

Op regionaal niveau hebben de provincies Groningen en Drenthe, de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's en Rijkswaterstaat directie Noord-Nederland gezamenlijk onderzoek gedaan naar maatregelen tegen overlast van boezemwater voor de eerstkomende jaren. Op grond daarvan is geadviseerd tot verhoging van boezemkaden en het aanwijzen en inrichten van een aantal waterbergingsgebieden.

De provincie Groningen heeft in 2005 in het gebied van het waterschap Hunze en Aa's 13 bergings- en noodbergingsgebieden aangewezen via een uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan. Daarnaast verhoogt het waterschap Hunze en Aa's in het kader van het Masterplan Kaden de boezemkaden langs de Eemskanaal- en Dollardboezem waar nodig tot NAP + 2.00 m.

Ten oosten van Winschoten wordt de boezem o.a. gevormd door de benedenloop van de Westerwoldse Aa en het daarop aansluitende B.L. Tijdenskanaal. Langs dit deel van de boezem, dat behoort tot het stroomgebied van de Westerwoldse Aa, zijn in 2005 de bergingsgebieden Binnen Aa en de noodbergingsgebieden Ulsderpolder, Kuurbos en Bovenlanden aangewezen.

⁴ De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn uit 1979 die als doel heeft om vogels en vogelleefgebieden te beschermen. De habitatrichtlijn is een Europese richtlijn uit 1992 die als doel heeft om diersoorten en hun leefgebieden te beschermen.

⁵ Waterlichamen zijn in het kader van de KRW aangewezen grotere open wateren en grondwateren. De Westerwoldse Aa en het B.L. Tijdenskanaal vallen binnen aangewezen waterlichamen.

Deze gebieden moeten samen met kadeverhoging met name in het oostelijk deel van de Eemskanaal- en Dollardboezem wateroverlast vanuit de boezem zo lang mogelijk voorkómen. In 2008 wordt een partiële herziening van de POP-uitwerking uit 2005 vastgesteld. In deze partiële herziening worden bergingsgebied Binnen Aa en noodbergingsgebied Bovenlanden aangepast en wordt noodbergingsgebied Hamdijk toegevoegd (zie ook figuur 1:1).

Op de functiekaart van het POP is het gebied deels aangeduid als landbouw in grootschalig open gebied en deels als bos. Door het gebied loopt een aanduiding "robuuste verbindingzone". Deze verbindingzone loopt vanaf de Blauwestad via de Westerwoldse Aa in oostelijke richting naar Nieuweschans. Bij Nieuweschans splitst de verbindingzone zich in een noordelijke en zuidelijke aftakking. De noordelijke aftakking loopt via de Binnen Aa naar de Dollard en de zuidelijke aftakking loopt langs het B.L. Tijdenskanaal via natuurgebied de Lethe naar de Brualer Schloot in Duitsland. In het POP is als beleid geformuleerd dat ruimtelijke ontwikkelingen de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (waaronder de Robuuste Verbindingszones) zoveel mogelijk moeten ondersteunen, en in ieder geval niet mogen belemmeren.

Daarnaast bevat het POP beleid voor gebieden buiten de EHS waar ook natuurwaarden voorkomen, het zogenoemde witte gebied. Grote delen van het Oldambt worden in het POP aangemerkt als betekenisvol gebied voor broedvogels van open akkergebieden en voor niet-broedvogels (te weten ganzen, zwanen en steltlopers). Het POP formuleert ook beleid voor landschap. Er wordt betekenis toegekend aan cultuurhistorische waarden in het landschap en aan de voor Groningen karakteristieke grootschalige openheid van het landschap.

Stroomgebiedsvisie Groningen / Noord- en Oost Drenthe

De Stroomgebiedsvisie Groningen/ Noord- en Oost-Drenthe van de Stuurgroep Water 2000+ biedt een kader om spoedig met de uitvoering van noodzakelijke maatregelen te beginnen om de dreigende wateroverlast in de toekomst te beperken. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke processen, omdat daarmee een duurzaam watersysteem kan worden ontwikkeld tegen de laagste maatschappelijke kosten. Kernpunten voor de realisatie zijn gebiedsgericht maatwerk en voldoende ruimte voor de herinrichting van het watersysteem.

Beheersplan 2003-2007 Waterschap Hunze en Aa's

Dit beheersplan beschrijft het voorgenomen waterbeheer in de periode 2003 tot en met 2007. De geldigheidsduur is verlengd tot en met 2009. Het beheersplan gaat uit van de in de Vierde Nota Waterhuishouding opgesomde speerpunten. Voor Groningen gaat het daarbij onder meer om de volgende zaken:

- Vergroten van de capaciteit van de boezem door kadeverhogingen en inrichting van waterbergingsgebieden.
- De totstandkoming van de ecologische hoofdstructuur.
- Afstemming van functies en toekenning van functies in gebieden die daar vanuit de watersysteembenadering het meest op zijn toegesneden.
- Dynamisch peilbeheer en waterbeheer op maat.
- Streven naar natuurvriendelijke inrichting van de waterlopen die voorheen slechts werden ingericht ten behoeve van aan- en afvoer van water.

Gemeentelijk beleid Reiderland

De gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Hamdijk en een deel van het gebied Bovenlanden liggen in de gemeente Reiderland.

Het gebied aan de Hamdijk bij Nieuweschans ligt in het bestemmingsplan "Buitengebieden Nieuweschans". Dit plan dateert uit 1984 en is in 2000 voor het laatst gedeeltelijk herzien. Het betreft een bestemmingsplan met een conserverend karakter. In het gebied liggen direct langs de Hamdijk de bestemmingen "Agrarische bedrijven" en "Wonen". Voor het overige heeft het gebied de bestemming "Agrarische cultuurgronden". De Westerwoldse Aa en een afwateringsloot hebben de bestemming "Water". De oeverlanden van het gebied Benedenloop Westerwoldse Aa zijn aangewezen als natuurgebied in het bestemmingsplan "Buitengebied Beerta".

Op het moment loopt een project om voor het landelijk gebied van de gemeenten Scheemda, Winschoten en Reiderland een nieuw bestemmingsplan buitengebied op te stellen. Inmiddels is de *Kadernota bestemmingsplan buitengebied* in concept gereed die, naast een gebiedsvisie, de planologische uitgangspunten per thema bevat.

Gemeentelijk beleid Bellingwedde

Een deel van het bergingsgebied Bovenlanden ligt in de gemeente Bellingwedde. Het bestemmingsplan Buitengebied Bellingwedde 1998 beschrijft het ruimtelijke beleid voor het buitengebied van de gemeente Bellingwedde. Het bestemmingsplan is conserverend van aard. Met het bestemmingsplan heeft de gemeente veelal de bestaande situatie vastgelegd.

Het gebied De Bovenlanden is in het bestemmingsplan voorzien van de bestemming "agrarisch gebied met een gesloten landschap". Dit betekent dat de grond is bestemd voor de uitoefening van het agrarisch bedrijf. Verder is het bestemmingsplan voorzien van de mogelijkheid om de agrarische bestemming te wijzigen in de bestemming "bosgebied".

3 Voorgenomen activiteiten & alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is het inrichten van de volgende gebieden

- Benedenloop Westerwoldse Aa; oppervlakte ca 40 ha; inrichting als waterbergingsgebied en schakel in de robuuste verbindingzone.
- Bovenlanden; oppervlakte ca 75 ha; inrichting als waterbergingsgebied en stapsteen in de robuuste verbindingzone.
- Hamdijk; oppervlakte ca 32 ha; inrichting als noodbergingsgebied en stapsteen in de robuuste verbindingzone.
- Kuurbos; oppervlakte ca 80 ha; inrichting als noodbergingsgebied

Inrichting en gebruik voor (nood)berging

Om een gebied geschikt te maken als (nood)bergingsgebied is een aantal inrichtingsmaatregelen nodig. Het gaat daarbij globaal om de volgende zaken:

- aanleg nieuwe waterkerende kaden;
- realisatie waterinlaatvoorzieningen;
- aanpassing van kunstwerken aan de randen van het gebied;
- aanbrengen afsluitbare duikers;
- realisatie lokale (nood)bemalingen;
- maatregelen overige infrastructuur;
- inpassen mogelijk kwetsbare functies in het gebied (woningen, overige waarden);
- afsluiten eventuele duikers in het gebied;
- aanpassen van sloten.

Bij de versterking of aanleg van kaden wordt een kruinhoogte van NAP +2,0m gerealiseerd om de veiligheid achter deze kaden te kunnen garanderen.

Bergingsgebieden worden vaker dan gemiddeld één keer in de honderd jaar ingezet, noodbergingsgebieden worden gemiddeld één keer in de honderd jaar of minder vaak ingezet. De inzet van (nood)bergingsgebieden zal in de meeste gevallen gebeuren in de periode tussen medio oktober en medio maart.

Het gebied Benedenloop Westerwoldse Aa ligt in open verbinding met de boezem. Bij stijgen van het water loopt het gebied onder. Nadien zal het waterpeil weer dalen tot het normale peil. Naast de bijdrage aan waterberging draagt het gebied bij aan de effectiviteit van het spuien.

De andere drie (nood)bergingsgebieden staan onder gewone omstandigheden niet in open verbinding met de boezem. Bij de inrichting van het bergingsgebied worden één of meerdere inlaten gemaakt die bij inzet van de waterberging worden geopend. Het water wordt ingelaten vanuit de daarnaast gelegen kanalen (de boezem). De gebieden zullen dan in ongeveer twee etmalen tijd volstromen waarbij de waterstanden tot gemiddeld 2,0 meter (noodbergingsgebieden Hamdijk en Kuurbos) tot 2,5 meter (bergingsgebied Bovenlanden) boven maaiveld komt te staan. Met de daling van het waterniveau op de boezem zal het grootste deel van het water onder vrij verval weer uitstromen naar de boezem. Als de boezem terug is op het normale peil worden de inlaten gesloten en verlaat het resterende water via het normale afwateringssysteem het gebied. Eventueel worden laaggelegen polders daarna nog op de boezem leeggepompt.

Het gebied bereikt 2 tot 4 weken na de aanvang van de inzet van de berging weer het normale peil.

Inrichting en beheer als robuuste verbindingzone

De gebieden – met uitzondering van het Kuurbos – worden tevens worden ingericht ten behoeve van natuur als onderdeel van de robuuste verbindingzone van Blauwestad naar de Dollard en naar de Lethé/Brualer Schloot. De robuuste verbindingzone wordt ingericht conform het model "Natte As" uit het Handboek Robuuste Verbindingen (Alterra, 2001). De robuuste verbindingzone is gericht op de volgende natuurdoeltypen:

- moeras: moeras en natte strooiselruigte
- struweel: wilgenstruweel
- groot water: kanaal, vaart en boezemwater en petgat

De te ontwikkelen natuur is bedoeld voor de soorten als Roerdomp, Grote Karekiet, Otter en Bever, die zich makkelijk kunnen verspreiden en grote afstanden kunnen overbruggen.

De robuuste verbindingzone bestaat uit schakels en stapstenen. Schakels hebben een minimale breedte van 50 m (incl. 20 m brede watergang) en mogen maximaal over een lengte van 50 m onderbroken worden. De stapstenen bestaan uit middelgrote tot grote moerasgebieden, deze bevinden zich op enkele kilometers afstand van elkaar. De stapstenen hebben een minimale oppervlakte van ca. 75 ha.

Robuuste verbindingzones worden bij voorkeur gerealiseerd bij de realisatie van andere functies. Uitgangspunt is dat het ecologisch functioneren van de robuuste verbindingzone niet negatief beïnvloed wordt door die andere functies. In diverse beleidsnota's wordt de combinatie met waterberging binnen de Natte As een voor de hand liggende mogelijkheid genoemd, waarbij over en weer voordelen vallen te behalen. Kleigebieden lenen zich in het algemeen goed voor waterberging. Vanwege de beoogde natte natuur valt de inrichting en het gebruik van de gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Hamdijk en Bovenlanden als (nood)bergingsgebied goed te combineren met de inrichting als de robuuste verbindingzone.

Door de aanwezigheid van kaden rondom de gebieden bestaat de mogelijkheid de gebieden ten behoeve van de gewenste natuurontwikkeling te vernatten.

Het gebied Benedenloop Westerwoldse Aa ligt direct aan de boezem. Vernatting zal hier plaatsvinden door maaiveldverlaging. De gebieden Hamdijk en Bovenlanden worden in hydrologisch opzicht worden losgekoppeld van de omgeving en krijgen een eigen peilbeheer.

Na inrichting zal het beheer gericht zijn op de ontwikkeling en instandhouding van moerasnatuur. Door het instellen van een natuurlijk peilbeheer, waarbij gedurende de winter grote arealen onder water komen te staan, wordt (overjarig) riet in stand gehouden. Periodiek kappen en maaien zal daarnaast nodig zijn om te voorkomen dat de rietvelden op den duur dicht groeien met ruigte en struweel.

Het gebied Kuurbos maakt geen deel uit van de robuuste verbindingzone. Dit gebied heeft meer dan de andere gebieden een recreatiefunctie. Deze functie kan deels gecombineerd worden met ontwikkeling van natte natuur.

3.2 Alternatieven

Werkwijze alternatievenontwikkeling

Hoe de voorgenomen activiteit precies wordt uitgevoerd is op dit moment nog niet bekend. Hiervoor moeten in nog inrichtingsontwerpen worden gemaakt. Hierbij wordt aangehaakt bij de alternatievenontwikkeling in het m.e.r.

Hieronder zijn voor elk van de gebieden Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos en Hamdijk/Bovenlanden drie basisalternatieven voor de inrichting beschreven. Deze basisalternatieven zijn als volgt tot stand gekomen.

A. De beleidsopgave voor het realiseren van de in paragraaf 2.2. van deze notitie beschreven hoofddoelstellingen (realiseren van (nood)bergingsgebieden en realiseren natuurinrichting) geldt als uitgangspunt.

B. Analyse van eerdere besluitvorming, beschikbare onderzoeken en milieueffectrapporten, adviezen van de Commissie voor de m.e.r. en interviews en bijeenkomsten met omwonenden.

C. Interactieve ontwerpessie ("Schetsschuit") op 19 februari 2008, waaraan diverse betrokken partijen en deskundigen hebben deelgenomen. De resultaten van deze ontwerpessie zijn vervolgens in een workshop met provincie, waterschap, gemeenten en natuurbeheerders vertaald naar basisalternatieven voor deze m.e.r.-procedure.

In het MER worden deze basisalternatieven uitgewerkt tot inrichtingsalternatieven. De uitgewerkte inrichtingsalternatieven worden vervolgens beoordeeld op hun milieueffecten. Wij merken op dat de volgende zaken bij de uitwerking van de basisalternatieven tot inrichtingsalternatieven in ieder geval een rol zullen spelen.

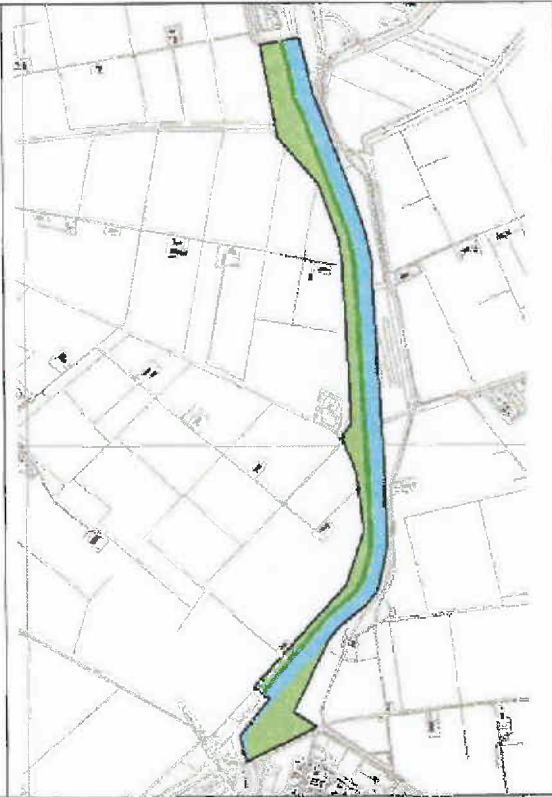
- de wijze waarop de vernatting van de gebieden plaatsvindt
- het peilbeheer in de gebieden
- de bescherming van woningen tegen (grond)wateroverlast
- de landschappelijke inpassing van de kaden ten opzichte van de bebouwing
- behoud van archeologische waarden
- behoud en versterking van cultuurhistorische waarden en landschapsherstel
- muggenoverlast
- kostenaspecten.

Basisalternatieven

Hieronder worden de basisalternatieven per gebied beschreven en globaal geïllustreerd. Gronden die uitsluitend een functie hebben voor (nood)berging zijn lichtgroen, gronden met een gecombineerde functie voor (nood)berging en robuuste verbindingzone/natte natuur zijn donkergroen.

Benedenloop Westerwoldse Aa

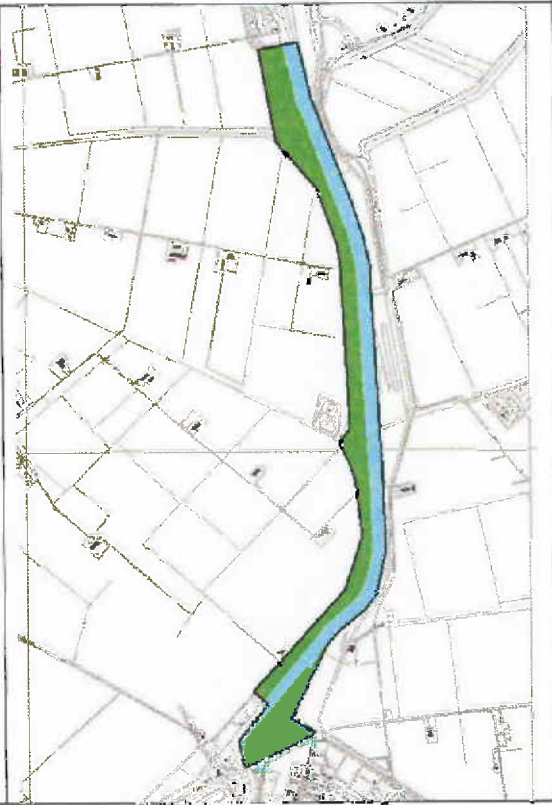
1. Minimumvariant: waarbij volgens het Handboek Robuuste verbindingen een minimum breedte van 30 meter wordt ingericht als natuurvriendelijke oever over de gehele lengte van het gebied.

2. Tussenvariant: waarbij de volledige ter beschikking staande ruimte wordt afgegraven ten behoeve van een natuurvriendelijke oever, met uitzondering van de hoge oeverzones (hoger dan ca NAP + 2 meter) waar een natuurvriendelijke oeverzone van 30 meter aangehouden.

3. Maximale variant: waarbij de volledige ter beschikking staande ruimte wordt afgegraven ten behoeve van een natuurvriendelijke oever.

Kuurbos

1. Uitsluitend inrichting ten behoeve van noodwaterberging door middel van de aanleg van kaden en in- en uitlaatwerken

2. Inrichten ten behoeve van noodwaterberging (zie variant 1.) en ten behoeve van natuur. Het lager gelegen westelijk deel van Kuurbos wordt permanent ingericht voor natte natuur tot aan het huidige fietspad.

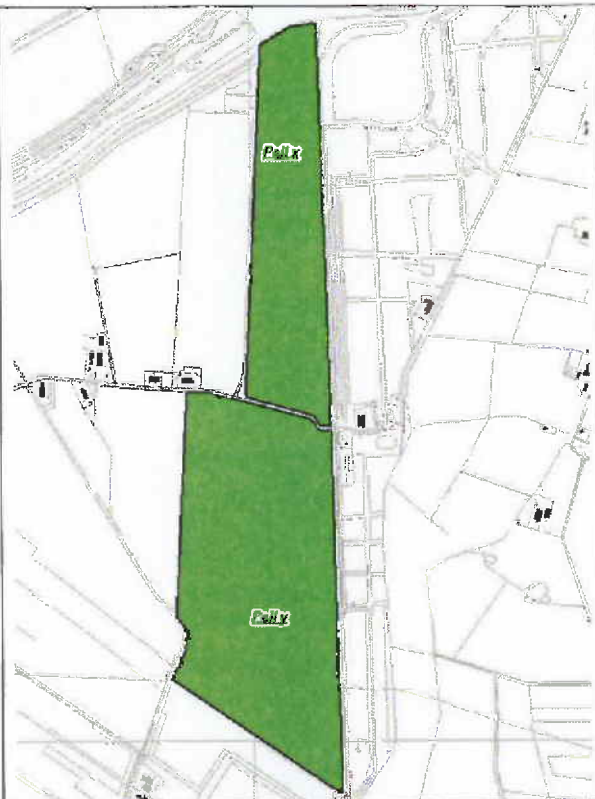

3. Inrichten ten behoeve van noodwaterberging (zie variant 1.) en ten behoeve van natuur. Het lager gelegen westelijk deel van Kuurbos wordt permanent ingericht voor natte natuur tot aan het hoger gelegen oostelijk deel. Het hoger en droger gelegen oostelijk deel van Kuurbos zal drogere natuur blijven.

Hamdijk en Bovenlanden

1. Scheiding tussen gebied Hamdijk en gebied Bovenlanden; deze twee deelgebieden krijgen elk hun eigen in- en uitlaatswerken, en hun eigen natuurpeil. De gebieden vormen wel samen één stapsteen, dus er is een ecologische verbinding tussen de deelgebieden nodig. Deze voldoet aan de minimale eisen.

2. Samenhang tussen gebied Hamdijk en gebied Bovenlanden; gebieden worden zoveel mogelijk als één samenhangende stapsteen ingericht. De twee gebieden hebben elk een eigen natuurpeil, maar er komt een centrale wateras die de deelgebieden met elkaar verbindt.

3. Idem als variant 2, maar dan met één natuurpeil voor beide deelgebieden. Hier-
toe zal het maaiveld in het gebied Hamdijk
(gelegen ten noorden van de Hamdijk)
worden verlaagd.

4 Toetsing milieueffecten

4.1 Beoordeling milieueffecten

Op basis van onderzoeksinformatie worden in het MER per milieuaspect de effecten van de voorgenomen activiteit (VA) en eventuele alternatieven beschreven. Dit gebeurt aan de hand van criteria die per milieuaspect in de m.e.r.-procedure zullen worden ontwikkeld. In de effectbeschrijving worden zowel effecten in de aanlegfase als effecten in de gebruiksfase beschreven.

De volgende milieuaspecten zullen in het MER behandeld worden:

- **Bodem en water**

Bij de effectbeschrijving wordt onder meer ingegaan op de geohydrologische situatie en peilbeheer. Ook wordt ingegaan op het voorkomen van grondwateroverlast voor omliggende bebouwing en eventuele effecten op omliggende landbouwpercelen (verdroging, vernatting). Ten aanzien van waterkwaliteit wordt ingegaan op het effect van mest en gewasbeschermingsmiddelen, en indien relevant op fosfaatmobilisatie. Wat betreft bodem wordt aandacht besteed aan de grondbalans.

- **Natuur en ecologie**

Op basis van veldonderzoek wordt er gekeken of er beschermde soorten zijn. Indien deze beschermde soorten voorkomen, wordt er gekeken naar wat de mogelijke effecten op deze beschermde soorten. Ook wordt nader ingegaan op de effecten van waterberging op de ontwikkelde natuurwaarden in het projectgebied. Bij het aspect natuur zal specifiek worden ingegaan op de eventuele effecten op de Dollard.

- **Cultuurhistorie en archeologie;**

De invloed op cultuurhistorische elementen, patronen en bebouwing zal worden beoordeeld. Ook worden mogelijke effecten door herstel van cultuurhistorische elementen beschreven. Ten aanzien van archeologie zal nader worden ingegaan op de mogelijke effecten op archeologische waarden in het gebied.

- **Landschap**

Het projectgebied is grotendeels open landschap (deels dijkenlandschap, deels wegdorpenlandschap). De hoogte, situering en vormgeving van de kaden kan hierop van invloed zijn. Per ontwikkeld alternatief zullen de mogelijke effecten op het landschap worden beschreven.

- **Recreatie**

Mogelijk treden er effecten op door een vergroting van de recreatiemogelijkheden. In dat geval zullen per ontwikkeld alternatief de mogelijke effecten op recreatie worden beschreven.

- **Woon- en leefmilieu**

In het MER zal aandacht worden besteed aan de aspecten uitzicht, verkeersbewegingen tijdens de aanlegfase en eventuele muggen- en wateroverlast.

- **Infrastructuur**

De aanleg van waterbergingsgebieden kan gevolgen hebben voor de aanwezige infrastructuur (zoals wegen, kabels en leidingen). Dit speelt met name bij de weg Hamdijk die is gelegen tussen de gebieden Hamdijk en Bovenlanden. Indien er effecten optreden zullen deze in het MER beschreven worden.

De effecten zullen worden weergegeven als score op een 5-puntsschaal (--, -, 0, +, ++). Door middel van tabellen wordt een overzicht gegeven van de milieueffecten van de alternatieven.

Naast de effecten worden ook mitigerende en compenserende maatregelen aangegeven, die de verwachte effecten kunnen beperken.

5 Vervolgprocedure

Op deze startnotitie is gedurende zes weken inspraak mogelijk. De inspraakreacties zullen worden betrokken bij het opstellen van de richtlijnen voor het MER die door het bevoegd gezag moeten worden vastgesteld.

Inspraakreacties kunnen gedurende de inspraakperiode worden gericht aan het coördinerend gezag:

Gedeputeerde Staten van Groningen
T.a.v. Mevr. W.H. Degenhart Drenth
Afdeling MTZ
Postbus 610
9700 AP Groningen

Bijlage 1

Verklarende begrippenlijst

Bergingsgebied

Waterbergingsgebied dat vaker dan gemiddeld een keer in de 100 jaar wordt ingezet.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Een landelijk netwerk van bestaande natuurgebieden ("kerngebieden"), nieuwe natuurgebieden ("natuurontwikkelingsgebieden") en verbindingen tussen natuurgebieden ("robuuste verbindingzones").

m.e.r.

m.e.r. is de afkorting voor de m.e.r.-procedure.

MER

MER is de afkorting voor het milieueffectrapport.

Noodbergingsgebied

Waterbergingsgebied dat gemiddeld een keer in de 100 jaar of minder vaak wordt ingezet.

Robuuste verbindingzone "Natte As"

Een robuuste verbindingzone "Natte As" verbindt grote natte natuurgebieden met elkaar. De verbindingzone bestaat uit schakels en stapstenen. De eisen waaraan de robuuste verbindingzone moeten voldoen zijn opgenomen in het "Handboek Robuuste verbindingen" (Alterra, 2001).

Schakel

Een schakel is een onderdeel van een robuuste verbindingzone. De schakels in de Robuuste verbindingzone "Natte As" hebben een minimale breedte van 50 m (incl. 20 m brede watergang) en mogen maximaal over een lengte van 50 m onderbroken worden.

Stapsteen

Een stapsteen is een onderdeel van een robuuste verbindingzone. De stapstenen in de Robuuste verbindingzone "Natte As" bestaan uit middelgrote tot grote moerasgebieden, die zich op enkele kilometers afstand van elkaar bevinden. De stapstenen hebben een minimale oppervlakte van ca. 75 ha.

Bijlage 2

Bestemmingsplankaarten

LEGENDA

plangrens

BESTEMMINGEN

- Agrarisch
- Bedrijf
- Verkeer
- Water
- Water-Natuur
- Wonen

DUBBEL-BESTEMMING

- Leiding-Gas
- Leiding-Hoogspanning

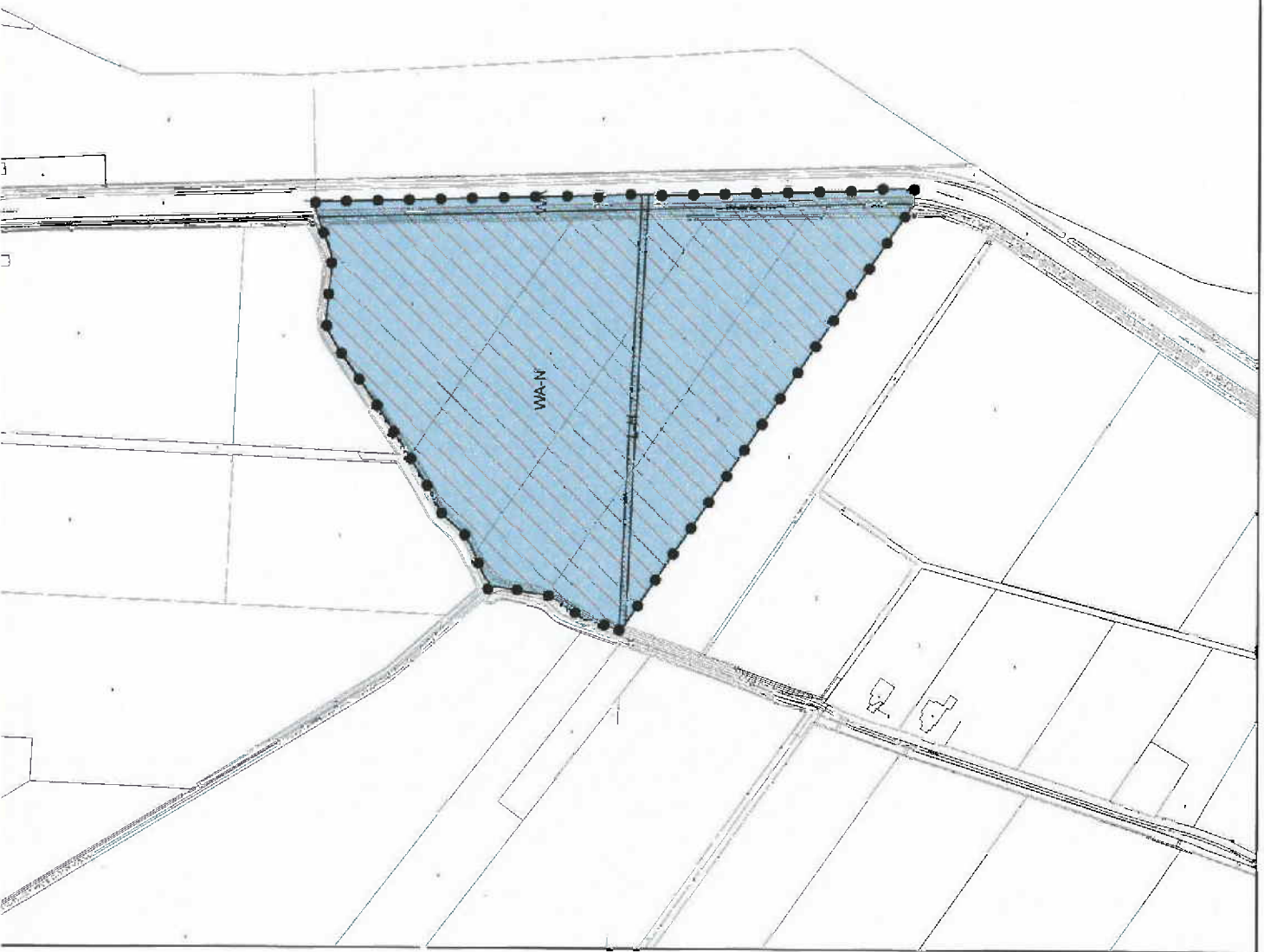
AANDUIDINGEN

- bergingsgebied
- noodberingsgebied
- Wro-zone - wijzigingsgebied
- bedrijf
- maatschappelijk
- monument
- seksinrichting

VERKLARING

gegevens GRKK

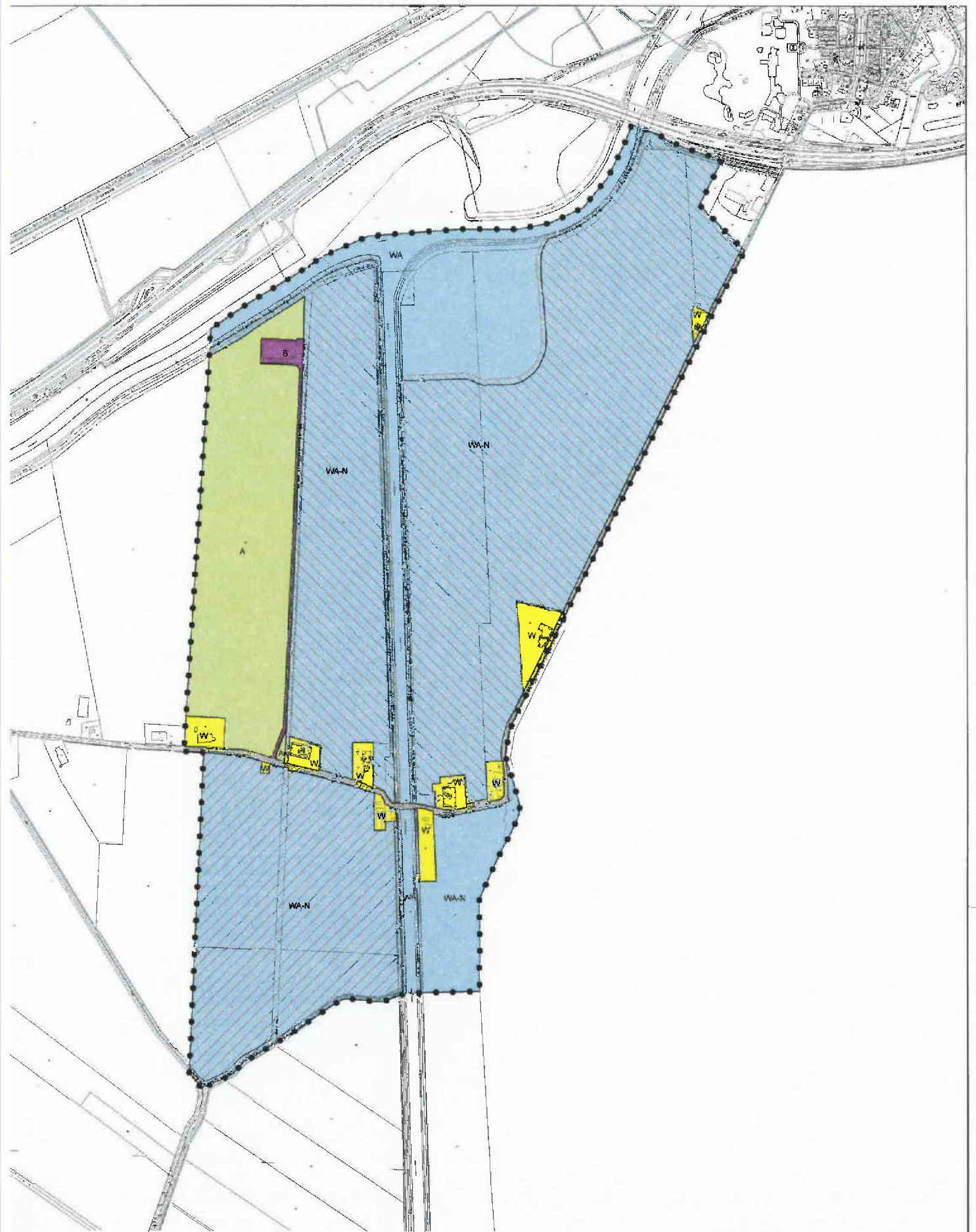

gemeente REDERLAND / BELLINGWEGDE
 Bestemmingsplan Binnendriehoek Wouterwoldische Aa,
 Hamdijk, Bovenlanden en Kuurboos
 plankaart, Bellingwede

datum: 07-04-2008
 schaal: 1:5000
 status: ontwerp
 projectnr: 195.23.50.00.00
 gezakt: CVM

0692 31 82 08
 postbus 274
 6400 AG Assen
 www.bugeihajema.nl
 assen@bugeihajema.nl

LEGENDA

plangrens

BESTEMMINGEN

- A Agrarisch
- B Bosrijf
- V Vestkade
- WA Water

DUBBEL-BESTEMMING

- WA-N Water-Natuur
- W Wadden
- L-G Leiding-Gas
- L-H Leiding-Hoogspanning

AANDUIDINGEN

- begraafgebied
- noodbergingsgebied
- Vro-zone - veiligheidsgebied
- bosrijf

VERKLARING

- marktkeerpalk
- monument
- oorsluiting
- gogewere GBGN

gemeente REIDERLAND / BELLINGWEDDE
 Bestemmingsplan Betanienloop Meerawerdsche Ae,
 Heren- & Boverlanden en Kouwste
 plankant, Reiderland bladz 2

BügelHajema
 datum: 07-04-2020
 schaal: 1:5000
 status: concept
 projectnr: 195.23.06.00.00
 opsteller: CvM

5182 51 62 00
 040106 274
 6400 410 10001
 www.bugelhajema.nl
 01147@bugelhajema.nl